

Տարեկան գինը 10 լրութիւն, կէս տարվանը 6 լրութիւն

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրմատան մէջ

Կր հայոցն. Տիֆլիս. Ռեդակցիա «Մշակ»
կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».

ԱՐԵՎ

Խամբարով թիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(բացի կիրակի և տօն օրերից) 1881

Յայտարարութիւնը ընդունվում է ամեն լեզուով.

տարարութիւնների հսմար վճարում են
իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ.

Հայոց զրամատիական Ակումբի անդամները խնդրում են հանգստցեալ գելասան Ա.ԴԱ.ՄԵԱՆԻ տաղանդը յարգուղներին շնորհ բերել կիրակի, 9-ին յունիսի, ժամի 11-ին, վանքի մայր-եկեղեցին, ուր պատարագից յետոյ կատարվելու է հոգեհանդիստ ի յիշատակ՝ հանգուցեալի:

կերների մէջ իր «գերասանական շնորհով», աշխոյժ ընաւորութեամբ և նկարելու ձիրքերովէ Բայց ով էր ուշք դարձնողը այդ բն առ ու ը ձիրքերի վրա: Նրահայրը, իրեն արեելցի հին մարդ, այն էլ մի այնպիսի ժամանակ, երբ թատրօնը, նկարչութիւնը և առհասարակ գեղարուեատը Կ. Պոլսի հոտած մթնոլորտի մէջ ոչ թէ միայն հասկանալի չէն, այլ և շատ ծիծագելի, ի հարիէ, չէր էլ թոյ տայ մտածե-

լու, որ որդին գերասան կամ նկարիչ դառնայ: Նա
վերցրեց և Պետրոսին արհեստի տուեց՝ ժամագործի
մատ: Բայց աշխայժ երեխան «ժամագործութեամն
գրուխ չունէր» և երկար չը քաշեց, որ վարպետը
նրան արտաքանց՝ իրբն անընդունակ աշակերտին:
Հայրը փորձեց ուրիշ գործի տալ նրան: Մի
առևտրայան գրասենեակում պաշտօն գտաւ նրա
համար: Այդտեղ էլ Պետրոսը հօր յոյսերը չար-
դարացրեց: Ասում են, որ հաշեմատեամների
մէջ շատ անդամ թւանշանների և հաշուի փոխա-
րասանական խմբի մէջ:

1839 թւելին Աղամեան սկսեց խաղալ ֆասու-
լեանեանի խմբի մէջ, որը Նոր-Նախիջնանի հա-
յերի կողմից հրաւեր ստանալով եկաւ այդ քա-
ղաքը: Ուր Աղամեան բաւական անուն հանեց:
Նոյն միջոցին ընտանեկան մի դժբաղգութիւն
ստիպում է Աղամեանին կ. Պօլիս վերադառնալ:
Հրդեհն ոչնչացրեց Աղամեանի հօր բոլոր կա-
լուածները. որդին վերադառնալ հօրը նեցուկ լի-
նելու, բայց շուտով հայրը մեռաւ, և ինըն Աղա-

բէն զտնում էին ուրուագծեր և մարդկանց գէմքեր, որ նկարում էր նկարչութեան սիրահար պատանին: Հնար չը կար պահելու: Այդաեղից էլ հեռացրին Ադամեանին: Մի քանի ժամանակից յետոյ հայրը սրդուն զինուորական ծառայութեան տուեց, երազելով որ նա այդ գրասիչ ասպարիդում առաջ կերթայ: Սակայն վասկուուն պատանու ուշքն ու միտքը դարձրած էր ուրիշ բաների վրա: Կա անդադար նկարում էր, զրում էր ուտանաւորներ: Շատ չխնցած Ադամեան թողեց նոր պաշտօնն էլ, և մի կողմ դնելով զրել ու նկարել, սիրահարից թատրօնի վրա: Որտեղ մեան մնաց բոլոր միջոցներից զուրկ:

Դրանից յետոյ ամբողջ լնն տարի Ադամեան մնաց կ. Պօլսում: Այդ ինն տարին մի նշանաւոր շրջան էր նրա տաղանդի զարգացման համար: Ապրելու միջոցներ ձեռք բերելու համար նա պարապօւմ էր նկարչութեամբ, երեխն երեխն էլ բեմ էր գուրս գալիս, և իր ամբողջ ժամանակը նուիրեց եւրօպական թատերական զրականութեան ուսումնակիրութեան, սկսեց ուսումնախթել մի քանի լեզուներ, և վերջում արդէն ձեռք առաւ Շէքսպիրի պիեսաները, և մի քանի անդամ էլ խաղաց:

թատրօն էր Վինումի զնումը էր. մտած թեմի կուլմների ետեր, նա լարված ուշաբրուժեամբ հետևում էր խաղացողներին: Փոքրիկ հասակից արդէն նրա մէջ մշակվում էր առագայ տաղանդը:

Հանգամանքները նպաստեցին Ազամինանին մօտիկ կապվելու թատրօնի հետ: Այդ միջոցին նա ծանօթացաւ Կ. Պոլսում յայտնի թատերագործ Արագոնին չերիմանի հետ, ոոի առաջնորդութեամբ կայսերական գաղափարակութիւնը, ուր թատրօնը գեռ շատ հեռու էր իր խականի դիրքն ունենալուց, բաւականութիւն չէր կարող տալ Ազամինի լայն ճգույնի հերին: Նա ուզում էր, որ իրան աւելի լաւ գնահատեն, և միանգամայն իր նպաստակին համաւ, երբ 1879 թւեն եկաւ Թէֆլիս, որտեղից նրա բեմական գործունէու մեան մէջ սկսվեց է մի ժամանակ:

Առաջ տանելով ուսւա և փրանսիակամ գեղա-
ռավաստաների համեմատութիւնը, պէտք է նկա-
ռել, որ փրանսիակամ նկարիչները, ինչպէս երե-
ռում է, շատ քիչ են հետաքրքրում հասարակ
կուլտուրի միջնդեռ ուսւ գեղարուեստում զիւ-
լացին պատւառը տեղ է բանում, թէև այլանդ
լ մօւժիկը այն տիրապետող գերը չէ խա-
լում, ինչ որ մի տաս տարի առաջ: Միւս կող-
ից՝ փրանսիակամ նկարիչների ընտրած թեմա-
ները, նիւթերը աւելի բազմակողմանի են և աւե-
լի կապ ունեն ընդհանուր պատմութեան հետ,
ան թէ ուսւ նկարիչներին: Գաղափարի կող-
ից զատարկ են երկուսն էլ, բայց փրանսիացիք

տի մենք մանրամասնութիւնների մէջ չենք էլ լասպէս բժշկվելու համար, բայց երջանիկ եմ, որ մտնի: 1883 թւին թիֆլիսից գնաց Մօսկվա. կեանքս այլ ևս վաճանդի մէջ չէ, և ուրեմն կարող կը լինեմ նորին ծառայելու սիրելի գործին»:
Տարբարագրաբար այդ յոյսը խարուսիկ դուրս եկաւ... նա մեռաւ, իր հետ գերեզման տանելով շատ ծրագիրներ, ձգտումներ և փափագներ:
Աղամենակից յետոյ թիֆլիսին վերջին հրամաշտոր տուեց և ուղերգից կ. Պոլիս, որտեղ նրա բնմական գործունէութիւնն աջող չեղաւ հիւանդութեան պատճառով, որին և նա զոհ գնաց յտնի-սի Յ-ին:

Ա. Ա.

ՎԱՐԺՈՒՀԻՆԵՐԻ ԿՈՒՐՍԵՐ

ՎԱՐԺՈՒՀԻՆԵՐԻ ԿՈՒՐՍԵՐ

Վերջին ժամանակներու հանդուցեալն իր տաղանդը փայլեցնում էր զիսաւորապէս Շեքսպիրի գրուածներում. նա խաղում էր «Համբէտ», «Օտելլօ», «Լիր Թագաւոր», Շեկերի «Աւազակներում» Ֆրանցը, «Ուրիէլ Ակօստա», Դիմաճ-օր «Քինը», «Քաղաքացիական մահ», և ուրիշ շատ պիեսաներում թէ եւրօպական, թէ ռուսական և թէ հայոց գրականութիւնից:

Առաջաց մամուլը, որ բաւական մօտիկ ծանօթացաւ Ազգամեանի հետ, համարեա միաբերան գնահատեց նրա տաղանդը, դասեց նրան ոչ թէ Ռուսաստանի, այլ ևրոպական ամենանշանաւոր արտիստների շարքում, խոստովանվելով, որ օրինակ «Համլէտի», «Լիբ Թագաւորի», «Կօրրադօյի» և մի քանի ուրիշ գերերում, նա մինչև իսկ մի քանի ամենահռչակաւոր խաղացողներից էլ պահանջված էր հասկն, ձևականեն է առ մասին:

Աղամենին յոյս ուներ գեռ երկար ծառայելու
իր սիրած գործին։ Նա վճռել էր մի թատրօնաւ-
կան ճանապարհորդութիւն անել Եւրօպայում՝
զնալ Վիեննա, Բերլին, Պարիզ, Լոնդոն, — բայց
հիւանդութիւնը և մահը ոչնչացրին հանդուցեալի

ամսական Յ բուդիլ վճար. խակ չունելոները բուժովին ձբի կը սովորեն:

Այժմ հայոց վարժուհիներին է մնում օգտվելու
այս յարմար միջոցից։ Թէ Յիփլար և թէ գա-
ւառացի այն վարժուհիները, որոնք չունեն կա-
րևոր վկայականներ, կարող են դիմել հայունաց
Բարեկործական Ընկերութեան վարչութեան, որ-
պէս զի լիմանան, թէ լինչպէս, երբ և որտեղ
պէտք է սկսեն այդ պարապունքները։ Ցանկալի

Սի տարուց աւելի է, ինչ կ. Պօլսից որտաճմ-
լիկ լուրեր էին զալիս Աղամեանի ծանր հիւան-
դոթեան մասին։ Նա կոկորդի ախտ ունէր:
Հանգուցեալին անձամբ ճանաչողները շատ լաւ է-

ՆԱԾՈՎԿԱՐԴՈՒՅՑ

ԱՐԴԱՀԱՆԻՑ

Մայիսի 23-ին
Տորելսը և Արդահանի ու
գտնվող սարերի աւազակ-
պէս համեմատել. մորելսը

Ֆրանսիայում, նատուրալիզմի հայրենիքում, այդ ուղղութիւնը հետզետէ կորցնում է իր ոյժը, տեղի առաջիկ հոգեբանական ուղղութեան րօմանի մէջ (ներկայացուցիչ Պօլ Բուրժէ) և առհասարակ դութեան մէջ: Ում որ հետաքրքրում է այդ շարժումը, կարող է կարդալ «Русская Мысль» ամսագրի այս տպափայ փետրվար ամսի համարում: «Современная французская молодежь» մենա-

իդէալիստական տեսողէնցիայի մտաւոր բարոյական աշխարհում: Ֆրանսիական ցուցահանդէսի գեղարվեստական բաժինը այդ նոր փոփոխութեան նշաններ ցոյց չէ տալիս, զուցէ այն պատճառով որ միակողմանի է կազմված, զուցէ և այն պատճառով, որ նկարիչները ժամանակի պահանջները առհասարակ աւելի ուշ են հասկանում, քան թէ զրականութեան գործիչները:

Այս բաւական բաղմաթիւ պատկերները, որ հանդէս են դրված գեղարուեստական բաժանմոնքի 16-միջ սենեակներում, բոլորն էլ կրում են նատուրալիզմի կնիքը, բոլորն էլ յարմարեցրած են բուրժուազիայի ճաշակին ու պահանջներին, բուրժուազիայի, որ ԽIX-րդ դարի ընթաց-

քում իր գոյնն է տուել և տալիս է Ֆրանսիայի
թէ քաղաքական և թէ բարոյական կեանքին:
Բուրժուազիան կատարելով իր պատմական դերը,
քանի կելով հին ֆէօդալական կադմակնրպոթիւնը
և փալով Ֆրանսիային հասարակապետութիւն,
անհնդունակ եղաւ. միշտ իր ձեռքում պահել ա-
ռաջադիմութեան դրոշակը, չը կարողացաւ հաս-

կանալ նոր ժամանակի պահանջները, արհամար-
հանդով փերաբերվեց մասսայի շահերին, քիչ բայ
արեց ժողովրդի համար և զբանով պատճառ
դարձաւ Նապօլէօնների, Բուլանժէր առաջ գա-
լուն քաղաքական աշխարհում ու նատուրալիզմի,
Էպիկուրէիզմի տիրապետութեան մտաւոր բարո-
յական կեանդումն ձամանակը փոխվել է, Բու-
լանժէ աջողութիւն չունեցաւ, նատուրալիստա-
կան ողութիւնն ընկնում է: Որ նատուրալիզմի
օրերը հաշւած են, երևում է այն նոր շարժու-
թից, որ կատարվում է Փրանշիական երիտասար-

յնտեղի դաշտերում, ինչպէս լուրմ ենք, վերջին արթներս ամառը շարունակ վերածնում է և ուրում հացարջութերի համերի միջից հատիկները, աւազակները այստեղի սարերի վրա վերջին տարիներս անդադար վերաբնակվում են և կրցում արդկանց գրապանից փողերը, խլում ձիերը, տրկուրում շորերից, քշում կենդանիներին. մորեխը ոչնանը ձու ածելով իր սիրած հայրենիքում, ուն է զրել մի անդամ հօղում, որ ամառը նորից դուրս գայ և սկսի իր ահռելի աւերմունքը, որի դէմ կառավարութիւնն անդամ ամենայն ճրգ շանք է թափում ու չէ կարողանում բոլորուն բնաջինջ անել, այստեղ յափշտակիչ աւա-

ակները աչնանը, առաջին ձիւնի հետ պատս-
գարվում են իրանց ծանօթ տներում և խաղաղ
եանք վարում, գարնանը նորից սկսելու իրանց
շղալի արշաւանքը սարերի և ծորերի վրա ահ ու
արսափ տարածելով խեղճ աղքատ գիւղացիների
ճանապարհուղների վրա, իսկ կառավարու-
ւանքը, որ աւագակները պատճառում են խախ-
տելով աղքաբնակութեան խայրագութիւնը, յափշ-
տակելով գիւղացու մնջ աշխատանքով ձեռք բե-
րած արդար վաստակը, տնային կենդանիները և
ուրիշ սեփականութիւններ:

Նեան նրանց դէմ մաքառման համար գործ դրած մենայն միջոց իզուր է անցնում: Թէ մորեխը և իէ աւազակը ազգաբնակութեան համար բերում են աւասար աղէտ, յուսահատութիւն, թշուառութիւն, աղքատութիւն. զանազանութիւնը միայն բանումն է, որ մորեխը միջատ է, իսկ աւազակը՝ մարդ:

Դեռ ևս անցած տարին, Տալախա անուով հոչակաւոր աւազակապեաը, ժողովրդանացած Քէօր-Օղու նման ամեն վտանգներից զերծ մնալով, ամբողջ ամառը անց էր ացնում Օլիմպի, Սրբահանի, Արգանուչի, Շավալի, և ուրիշ գաւառների սահմաններում:

Արդահան քաղաքը հանդարտ է. առևտուրը կիսամեռ, մծերքները ոչ էժան, տակսայի գները միայն ցուցակում են նշանակված. ուղղում ես

բանցում գանված հիւթը: Այդ քիւրդ աւազակարեար հետ ըսդհարումներ ունեցան գաւառաւետները, միւլցիան, կօզակները, գանազան այլերում, գանազան ժամանակ, բայց ոչ մի նոգամ չազպից նրանց ձերբակալել: Պղասոր չը-ում ձուկ որսալ, այդ առածը լաւ առզ կը գայ յստեղի աւազակաբարոյ քիւրդերի: Ա Աշարայի ազերի համար. Կրանք էլ մէկ մէկ Տալախա արձած, նրա անուան և համբաւի տակ սքօդված կսեցին ցիր և ցան ամեն մի անկիւնում՝ մարդ ողոպտել, ծծել ժողովրդի արիւնը նիւթապէս, ասկացեք և այլապէս: Այս կերպով Տալախան պրեց մինչեւ այժմ: Ահա ներկայ արարիմայ մէջն էն ճիւն ճիւնը ակսած է անհետանալ, հալվել, տա-ը ցրտին յաջորդել, նորանոր Տալախներ են մէջ

Արդահանից չորս ժամ հեռաւորութիւն ունե-
կանդնել և նոր կառավարիչ ընտրել ։

ըսի վաւերացնում է, բոլորը զբաղված են զա-
ապրութեամբ, բայց նայեք պատկերի աջ կողմը.
ուրախաններից մէկը մի կողմից փաղաքշում է
իրեկանին, միւս կողմից ձախ ձեռքը յևս է տա-
ել գեաի վարագոյրի նտեր, իսկ անտեղ իանա-

ած է գլմակաւոր դատաւորը (տասը դատաւոր-երի խորհրդի անդամը), լսում է զաւադրութերի աղանձիքը և ձախ ձեռքով տալիս է զաւաճան ուրբաթզանին ոսկով լի քսակը: Ակաղեմիկ Բօնա երկու հիանալի պատկեր է հանդէս զրել, մէջ՝ Օմալի դուքսի, միւսը՝ կարդինալ Լավիթերիի: աւ է նոյնպէս նոյն նկարչի «Տաճիկ սափրիչը»: Հատալօգինն նայելով, պէտք է հանրապետութեան նախառահան կառուի աստիճան է: Մասնաւում կայացնում:

Ժերօմ, Նոյնպէս ակաղեմիկ, ուղարկել է երեք պատկեր: Մէկն անուանվում է «Բանաստեղծ»: Բանաստեղծը, որ շատ նման է Պուշկինին, պարկած է ծովի ափին, ետեր կանդնած է մուսանի խոկ առջնը ծովի մէջ խաղում, թռչում են ջրային հուրիներ (րուսակա): Այդ պատկերը պատկանում է Թագաւոր Կայսրին: Միւս պատկերը ու առեւ է Մհեմ Խանան Անդակի Աւուսանուուի:

անդ լինի թօննա, բայց չը կայ:
Ուրիշ ակադէմիկ Մօրօ զը Տուրի Վրձինին են
գատկանում երեք գեղեցիկ նկարներ: Մէկի բո-
վանդակութիւնը վերցրած է Փրանսիական մեծ

եղափոխութեան ժամանակից զիներալ Պիշեգրիւ, որը սկզբում մի քանի յաղթութիւն տարաւ յեղա-իոխութեան հակառակ պատերազմող տէրութիւն-երի դէմ Ֆրանսիայի արևելեան սահմանում, յե-ոյ հրապուրվելով արքայականների ոսկոց, աւածանեց յեղափոխութեան գործին և այդ պատճառով բռնվելով բանտ դրվեց, ուր և վեր-

ացրեց իր կեանքը՝ խեղդելով ինքն իրան իր հողապատուի: Ահա այդ տիսուր տեսարանն է երկայացնում Մօրո զը Տուրի առաջին պատկերը: Երկրորդ պատկերը նոյնպէս ճնշող տպաւութիւն է գործում. մի օրիորդ, կրօնական յահուտակութեան (էքստազ) մէջ ցանկանալով նմանել Քրիստոսին, խաչվել է. խաչվողը ոչինչ ցաւ է զգում, նա երշանիկ է բարիս բարձր նշանաւութեամբ. ներկայ եղողներից մի քանիսը նաւում են նրան խորը կարեկցութեամբ, միւսները սուրագատուածներին: Հիանալի է նկարած անապատը: Լորան (Laurens) զբաղված է լնկվիլիցիայով: Մի պատկերամ հարցուփորձ են անույան ջարանում, միւս պատկերում՝ անջկուց յիշոյ յես են տանում խեղճ զսէին բանտի ները նատունք:

Լօժէ (Ֆրանսաւա) աշխատել է պատկերացնել անմահ վիկաօր Հիւզոյին միուած իր մահվան մահճում:

Օս սոսոր թեան առվանի է Տուի մինսկ ան-

